

Соціологічні дослідження домашнього насильства: методологічні засади

Тамара Марценюк, к. соц. н.,
доцентка кафедри соціології Національного
університету «Києво-Могилянська академія»
tarakuta@gmail.com

Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами

Стаття 11 «Збір даних і дослідження»:

- (1) регулярний збір відповідних дезагрегованих статистичних даних про випадки всіх форм насильства,
- (2) підтримка досліджень стосовно всіх форм насильства,
- (3) проведення опитувань населення на регулярній основі для оцінки поширення й тенденцій усіх форм насильства
- (4) забезпечення доступу громадської до інформації

Соціологічні дослідження домашнього насильства

методологічні засади
загалом соціологічних
досліджень

увага на специфіку
досліджуваного явища
– гендерного
насильства загалом і
домашнього
насильства зокрема

Дослідження на гендерну тематику

- підважують усталені уявлення про гендерні відносини
- фахові гендерні дослідження є так званими критичними студіями (critical studies)
- Майкл Кімел «Гендероване суспільство»: «говорячи про гендер, ми маємо також на думці ієрархію, владу, нерівність»
- актуалізують принцип гетерогенності (вік, регіон походження, тип населеного пункту, сексуальну орієнтацію, етнічне походження, стан здоров'я)

Класифікації методологічних підходів у соціологічних дослідженнях

теоретичний та емпіричний підходи
позитивістська, інтерпретативна та
критична

Позитивізм

- має на меті передбачити, оцінити, вивчити реальність
- передбачає висування гіпотез та їх перевірку, чисельну представленість даних (адже цифри є доволі важливими для аргументування позиції)
- ми прагнемо отримати так звану об'єктивну картину соціальної реальності

Інтерпретативний методологічний підхід

- передбачає пояснення, розуміння певних аспектів реальності
- базовий на індукції – побудові висновків (і навіть теорій) на основі окремих фактів

Критичний методологічний підхід

- Акцент не так на описі досліджуваного явища, як критиці (деконструюванні) явища домашнього насильства
- послуговується гендерними і феміністичними студіями

Кількісні та якісні підходи

- опитування громадської думки
- збір статистичних даних
- етнографічні дослідження
- кейс стаді
- експертні опитування
- групова дискусія (фокус-групи)
- життєві історії
- глибинні інтерв'ю

Типи соціологічних досліджень домашнього насильства в Україні

- **Пріоритетизовані у інші, більш загальні дослідженн**

- **Спеціалізовані дослідження домашнього насильства**

Приклади соціологічних досліджень домашнього насильства в Україні (1)

ПРІОРИТЕТИЗОВАНІ

- Звіт «На межі: Вирішення проблем дискримінації та нерівності в Україні» (2015), у якому домашнє насильство представлене як частина розділу «Дискримінація за ознакою статі»
- вивчення проблематики ранніх (дитячих) шлюбів в українському суспільстві, зокрема, серед ромських громад, які проживають компактно, доцільно зазначати і про проблему домашнього насильства
- Окрема тематика про домашнє насильство присвячена у комплексному дослідженні становища жінок, які проживають у сільській місцевості, яке проводилося у 2014 р. GfK Ukraine для ПРООН та Уповноваженого ВР з прав людини

Приклади соціологічних досліджень домашнього насильства в Україні (2)

СПЕЦІАЛІЗОВАНІ

- На замовлення Фонду народонаселення ООН компанія GfK Ukraine в серпні-вересні 2014 року провела національне репрезентативне опитування щодо досвіду насильства серед жінок і дівчат
- Проблема насильства в українських сім'ях: соціологічне опитування 2009 року

Закони, які забороняють різні форми насильства у сім'ї стосовно жінок, знають загалом краще, ніж закони, які покликані покращити становище жінок на ринку праці та представленість у політиці

Волосевич І., Костюченко Т., Комарова Н., Марценюк Т.
Оцінка обізнаності про існування Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок та дотичних до неї законів / за підтримки Фонду народонаселення ООН в Україні [Електронний ресурс]. – К., 2014. – 28 с.